

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS SOCIALINĖS PADĖTIES PAGRINDU VIEŠAJAI ĮSTAIGAI „VAIKŲ ATEITIS“ TEIKIANT UGDYMO PASLAUGAS TYRIMO

2018-11-12 Nr. (18)SN-161)SP-114

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. rugpjūčio 30 d. gautas pareiškėjo (pareiškėjo duomenys Tarnybai žinomi; toliau vadinamas Pareiškėju) skundas, kuriame nurodoma, jog VšĮ „Vaikų ateitis“ ugdymo įstaigoje darželyje-lopšelyje „Karlonas ir mažyliai“ (toliau vadinamas ir Darželiu) nustatomas nevienodas mokestis už Darželio paslaugas (toliau vadinama ir mokesčiu). Kaina svyruoja nuo 80 iki 200 eurų. Skunde teigiama, jog Darželio administracija, atsakydama į paklausimą dėl skirtingo mokesčio, nurodė: jei vaikai motyvuoti lankyti Darželį, bet tėvai negali mokėti 200 eurų, jiems nustatomas mažesnis mokestis. Pareiškėjas teigia, jog Darželis diskriminuoja tėvus socialinės padėties pagrindu, nes mokestis nustatomas priklausomai nuo tėvų gaunamų pajamų.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė A. Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 dalimi, 2018 m. rugsėjo 10 d. raštu Nr. (18)SN-161)S-516 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į Darželio vadovą, prašydama pateikti motyvuotą paaiškinimą: ar mokestis yra fiksuotas; kaip nustatomas mokestis, t. y., kokiais kriterijais remiantis jis yra apskaičiuojamas; ar mokestis apskaičiuojamas už kiekvieną dieną, ar yra mėnesinis mokestis (nepriklausomai nuo to, ar vaikas (ne)lankė Darželį (-io); ar mokestis priklauso nuo tėvų finansinės padėties (ar taikomos nuolaidos socialiai remtiniams, ar pan.), jei taip, kokius dokumentus privaloma pateikti Darželiui; kokios priežastys gali lemti skirtingą mokestį.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2018 m. rugsėjo 17 5 d. Tarnyboje gautame Darželio rašte „Dėl informacijos pateikimo“ nurodoma, jog vaiko priežiūros ir ugdymo teikiamų paslaugų įkainiai yra fiksuoti ir apibrėžiami

paslaugų teikėjo ir paslaugų gavėjo pasirašomoje vaiko priežiūros ir ugdymo sutartyje (toliau – Sutartis). Mokestį sudaro: vienkartinis stojamasis mokestis, mokestis už ugdymą ir maitinimo kaina. Sutarties priede Nr. 1 „Lankymo ir mokėjimo sąlygos“ paslaugos gavėjas pasirenka mokymo planą, nuo kurio priklauso mokestis. Vaiko priežiūros ir ugdymo teikiamų paslaugų kainos skirtumą gali lemti paslaugų teikėjo vienašališkai nustatytos vaiko priežiūros ugdymo įkainių taikomos riboto termino ir kiekio akcijos bei nuolaidos. Rašte pažymėta, kad jei iš tos pačios šeimos antras vaikas taip pat lanko Darželį, mokesčiui už jį suteikiama 20 proc. nuolaida. Iš anksto įspėjus, kad vaikas nelankys darželio visą kalendorinį mėnesį, mokestis mažinamas 10 procentų.

2018 m. spalio 9 d. Darželis pateikė papildomus paaiškinimus bei dokumentus. Minėtuose paaiškinimuose nurodyta, jog negražinamas stojamasis mokestis mokamas vieną kartą pradedant lankyti Darželį ir sudaro 250 eurų sumą. Pratęsiant sutartį yra mokamas 100 eurų mokestis. 2018/2019 mokslo metais yra du lankymo planai: visos dienos nuo 7 val. iki 18.30 val., kurio kaina 350 eurų per mėnesį; pusdienio nuo 7 val. iki 13 val. arba nuo 12 val. iki 18.30 val., kurio kaina 300 eurų per mėnesį. Mokesčiui už tos pačios šeimos antram vaikui teikiamą paslaugą yra taikoma 20 proc. nuolaida. Iš anksto įspėjus, kad vaikas nelankys darželio visą kalendorinį mėnesį, mokestis mažinamas 10 proc. Į ugdymo mokesčio kainą nėra įtrauktas mokestis už maitinimą. Vaiko priežiūros ir ugdymo paslaugų kainos skirtumą gali lemti įmonės rinkodaros vienašališkai nustatytos vaiko ir ugdymo įkainių taikomos riboto termino ir kiekio akcijos ir nuolaidos.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar VšĮ „Vaikų ateitis“, teikdama ugdymo paslaugas darželyje-lopšelyje „Karlsonas ir mažyliai“, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkte išdėstytos nuostatos, įpareigojančios prekių pardavėjus, gamintojus ar paslaugų teikėjus įgyvendinti lygias galimybes, nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str., kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Pareiškėjas pateikė skundą, teigdamas, jog Darželis diskriminuoja tėvus socialinės padėties pagrindu, nes mokestis nustatomas priklausomai nuo tėvų gaunamų pajamų. Kitaip tariant, tėvai, kurių pajamos buvo didesnės, mokėjo didesnę mokestį, o tie, kurių mažesnės, mokėjo mažesnę, nors paslaugų apimtys buvo vienodos.

Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkte nurodyta, jog, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 str. 8 punktą, socialinė padėtis – fizinio asmens įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų institucijose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens finansine (ekonomine) padėtimi susiję veiksniai. Vadovaujantis minėta nuostata, Darželis, kaip įstaiga, teikianti ugdomo paslaugas, privalo taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas už tokios pačios vertės paslaugas.

Darželis pateikė paaiškinimus, pažymėdamas, jog 2018/2019 mokslo metais yra taikomi du lankymo planai: visos dienos ir pusdienio. Taip pat Darželis taiko nuolaidas: 20 proc. nuolaida antram vaikui iš tos pačios šeimos bei 10 proc., jei vaikas nelanko Darželio visą kalendorinį mėnesį. Darželis taiko ir vienkartinės akcijas: „Dėl vaiko priežiūros įkainių nuolaidos“, „Dėl stojimo mokesčio nuolaidos“, „Dėl vaiko ugdymo mokesčių nuolaidos“, „Dėl vaiko ugdymo stojimo mokesčio“. Taikant minėtas nuolaidas Darželio administracija priima įsakymus bei nustato akcijos terminą ir paslaugos kainą, kuri yra žymiai mažesnė už įprastą. Pavyzdžiui, 2018 m. liepos 2 d. įsakyme Nr. 07-02-05 „Dėl vaiko ugdymo mokesčio nuolaidos“ nurodyta, jog Darželio vadovo pavaduotoja leidžia taikyti nuolaidą vaikams, lankiusiems ugdymo įstaigą 2017/2018 mokslo metais, ir pratęsiant vaiko ugdymą naujiems 2018/2019 mokslo metams nauja ugdymo kaina bus 180 eurų. Nuolaida taikoma pasirašant darželio ugdymo pratęsimo iki rugpjūčio 31 d. sutartį. 2017 m. vasario 1 d. įsakyme Nr. 02-01-03 „Dėl vaiko priežiūros įkainių nuolaidos“ nurodyta, kad Lietuvos 100-mečio proga nustatyti nuolaidą ugdymo kainoms; akciją paskelbti vasario mėnesį, nustatant 100 eurų ugdymo mokestį pirmajai 10-iai vaikų.

Atkreiptinas dėmesys, jog sąlygos, kurioms esant Darželio administracija nustato nuolaidas ir akcijas mokesčiui, nesusiję nė su vienu socialinės padėties pagrindą apibrėžiančiu kriterijumi. Nuolaidos taikomos neatsižvelgiant nei į tėvų pajamas, kvalifikaciją ir / arba turimą nuosavybę.

Darželis pateikė Tarnybai vaiko priežiūros ir ugdymo sutarties (toliau – Sutartis), kurią sudaro VŠĮ „Vaikų ateitis“ ugdymo įstaiga „Karlsonas ir mažyliai“ su tėvais / globėjais, atstovaujančiais vaiko interesams, pavyzdinę formą. Sutartį privalo sudaryti visi tėvai / globėjai, kurių vaikai lanko (ketina lankyti) Darželį. Pažymėtina, jog Sutarties sąlygos yra privalomos abiem šalims ir taikomos visiems vienodomis sąlygomis. Kartu su Sutartimi pasirašoma 10 priedų.

Sutarties priede Nr. 1 yra nurodytos lankymo ir mokėjimo 2018/2019 mokslo metų sąlygos. Pasirašant šį priedą, būtina pažymėti, koks lankymo planas yra pasirenkamas: visos dienos, kurio kaina 350 eurų per mėnesį. arba pusdienio, kurio kaina 300 eurų per mėnesį. Sutarties priede taip pat nurodytos sąlygos, kurioms esant ugdymo paslaugų gavėjai moka mažesnę sumą už Darželio paslaugas, tai: tos pačios šeimos antram vaikui, iš anksto įspėjus, kad vaikas nelankys darželio visą kalendorinį mėnesį. Sutarties priede Nr. 1 nurodyta, jog, pageidaujant papildomų vaiko priežiūros paslaugų, paslaugos kaina derinama individualiai.

Sutarties priede Nr. 2 pateikiama papildoma informacija apie paslaugų gavėją ir ugdytinį bei jos naudojimą. Pasirašant šį priedą būtina nurodyti: ugdytinio vardą, pavardę, gimimo metus, namų adresą, motinos ir tėvo vardus, pavardes, telefono numerius, elektroninio pašto adresus, darbovietę ir pareigas.

Pažymėtina, jog Darželis neprašo pateikti duomenų, kurie atitiktų bent vieną kriterijų, apibūdinantį asmens socialinę padėtį, t. y. išsilavinimą, gaunamas pajamas, turimą nuosavybę.

Atkreiptinas dėmesys, jog mažesnę ir / arba didesnę kainą lemia ne tik plano pasirinkimas, bet ir vaiko maitinimas. Jei vaikas nevalgo pusryčių, mokestis sumažėja 1 euru per dieną, jei pietų – 4 eurai per dieną, vakarienės – 1 euru per dieną.

Sutarties 3.5 punkte nurodyta, jog paslaugų teikėjas savo nuožiūra gali taikyti įvairias bet kurio mokesčio už ugdymo ir / ar susijusias paslaugas nuolaidas tiek Sutarties pasirašymo metu, tiek ir vėliau. Tai, jog Darželis taikė tokias nuolaidas, patvirtina ir Tarnybai pateikti jo įsakymai „Dėl stojimo mokesčio nuolaidos“ ir pan.

Remiantis tuo, kad mokestį sudaro skirtingos sudedamosios dalys už atskiras paslaugas, tėvai, priklausomai nuo jų pasirinktų paslaugų apimties, moka skirtingą mokestį. Pažymėtina, jog Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 dalyje yra nurodyta, jog vienodos apmokėjimo sąlygos turi būti nustatytos už vienodas ar tokias pačias paslaugas. Nagrinėjamu atveju negauta duomenų, jog Darželio administracija už tokias pačias ugdymo paslaugas (paslaugų paketus) vaikų tėvams dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos taikė skirtingus mokesčius.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 str. ir 17 str., 29 str. 2 d. 5 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti Pareiškėjo skundą nepagrįstu, nes jame nurodyti pažeidimai nebuvo patvirtinti.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir VšĮ „Vaikų ateitis“ ugdymo įstaigos darželio-lopšelio „Karlsonas ir mažyliai“ vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė